

1. Sammanfattning

Salsta slott ligger i Vattholmaåns dalgång i Uppland i ett av Svealands fornlämningstätaste områden. Redan under medeltiden fanns en befäst anläggning på det som då var en halvö i den nu utdikade Salstasjön. Den nuvarande slottsbyggnaden med slottspark uppfördes under slutet av 1600-talet av Nils Bielke d.y.

Många betydelsefulla adliga ätter har varit ägare till Salsta slott. Under 1300-talet innehades Salsta av ätten Sparre, under 1400- och halva 1500-talet ägdes det av familjen Oxenstierna innan det övergick till familjen Bielke. Hos Bielke stannade godset i över 200 år och 1756 blev ätten Brahe ägare. Under det Braheska ägandet bildades Vattholma Bruks AB, men när detta upplöstes vid sekelskiftet 1900, övergick godset till Fredrik von Essen. Salsta ägdes av familjen von Essen fram till 1976, då det såldes till dåvarande Domänenverket. År 1993 bildades SFV som då övertog den statliga förvaltningen.

Egendomens utseende speglar idag ett stort gods från medeltid och framåt. Av de många, tidigare underlydande torpen, finns ett flertal kvar i dag. Markanvändningen är i stort bevarad med stora öppna hävdade arealer i dalgången kring ån. Betesmarkerna ligger på åsryggarna, idag dock delvis igenväxta eller skogsplanterade. Längst i öster och väster ligger utmarken och skogen.

Föreliggande vårdprogram omfattar enbart kronoegendomen Salsta, då Salsta slott och slottspark ligger under ett annat förvaltningsområde inom SFV. Salsta kronoegendom omfattar 1 520 hektar mark fördelade på åker, bete och skog. Totalt finns inom egendomen ett femtiotal byggnader i statlig ägo och omfattar framför allt torpboställen med uthus samt de

ekonomibyggnaderna som hör till Salsta gård. De torp inom Salsta som är i statlig ägo är följande: Björhammar, Tranhäll, Norrgrind och Norra Koltorp. Även Inspektorsbostaden och Skogvaktarbostaden, vilka båda ligger i närheten av brukningscentrum, ägs av staten. Salsta kronoegendom är föreslagen att bli "värdefull fastighet" enligt 16 § förordningen om statliga byggnadsminnen m.m.

De viktigaste kulturhistoriska värdena inom Salsta ligger i den långa kontinuiteten som gods och huvudgård och den struktur i markanvändningen som detta medfört. Det är också av intresse att Salsta övergick i statlig ägo i modern tid, till skillnad från de flesta andra kronoegendomarna. Det finns även ett industrihistoriskt värde i de rester av tegeltillverkning och järnframställning som förekommit här. I skogen finns gott om täktgröpar och gruvhål. Överlag finns en stor mängd fornlämningar, många från järnåldern, vilket kan kopplas samman med den geografiska närheten till Gamla Uppsala. Många av byggnaderna på Salsta är uppförda med traditionella material och metoder och har en hög ålder. Till följd av långvarig hävd av de många betesmarkerna, finns på flera ställen en rik hagmarksflora. Våtmarken som bildades där Salstasjön dikades ur har lockat till sig en rik fågelfauna.

Målsättningen med förvaltningen av Salsta kronoegendom är att bibehålla det aktiva jordbruket. Salstas arrondering lämpar sig bra som djurgård och målsättningen är därför att styra markanvändningen mot utökad djurhållning. Detta skulle medföra restaurering och återtagande av hävd i flera igenväxta hagmarker. Ett långsiktigt mål är även att få en permanent boende huvudarrendator på Salsta.